

MINNISBLAÐ

TIL: STJÓRNAR SSH OG SVEITARSTJÓRNA Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU.

FRÁ: FULLTRÚUM SSH Í STÝRIHÓPI UM UNDIRBÚNING Á NÝJU FÉLAGI
UM REKSTUR ALMENNINGSSAMGANGNA Á
HÖFUÐBORGARSVÆÐINU.

EFNI: STOFNSKJÖL NÝS FÉLAGS UM REKSTUR ALMENNINGSSAMGANGNA
Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU OG MÁLEFNI STRÆTÓ B.S.

DAGS: 27.MARS 2025

Í samræmi við samkomulag aðila frá 21. ágúst 2024 og síðari kynningar og umræðu m.a. á vettvangi sveitarfélaganna í desember 2024 hefur stýrihópur unnið að undirbúningi stofnunar nýs félags sem mun skipuleggja, stjórna og fjármagna almenningssamgöngur á höfuðborgarsvæðinu. Nú liggja fyrir tillögur stýrihóps um stofnskjöl félagsins til samþykktar hjá aðildarsveitarfélögum SSH, þar á meðal hluthafasamkomulag og samþykktir.

Vinna á vegum stýrihóps við tillögur að skipulagi nýs félags er enn í gangi. Stefnt er að formlegri stofnun félagsins í lok apríl, að því gefnu að allir hluthafar veiti samþykki sitt. Eftir stofnun félagsins verður skipað í stjórn félagsins og í framhaldinu unnið að frekari útfærslum, skipulagi félagsins, samningagerð og frekari áætlanagerð á vettvangi þess.

Meginlínur og forsendur

Hlutverk nýs félags er að skipuleggja, stjórna og fjármagna hágæða almenningssamgöngur á höfuðborgarsvæðinu. Stefnt er að því að nýtt félag taki þannig við þessum verkefnum frá Strætó bs. eigi síðar en 1. júlí nk. Fram að þeim tíma mun Strætó bs. halda utan um þessi verkefni í óbreyttri mynd á grundvelli samkomulags. Í tengslum við væntanlegt breytt fyrirkomulag verður gengið frá bráðabirgðagreiðslum frá ríkinu til Strætó bs. á því tímabili sem bráðabirgðafyrirkomulagið stendur. Hefur ríkið á tímabilinu janúar til mars 2025 greitt 151 millj. kr. á mánuði til Strætó bs. Á sama tíma hafa sveitarfélögin greitt

mánaðarlega 532 millj. kr. Gert er ráð fyrir að framlög sveitarfélaganna lækki og ríkisins hækki í samræmi við umsamda hlutfallsskiptingu frá og með 1. apríl nk.

Síðar verður gengið frá samkomulagi við stjórn nýja félagsins um hlutverk og þjónustu Strætó bs. og greiðslur eftir 1. júlí nk.

Samningsaðilar, ríki og sveitarfélög, höfðu gert með sér samkomulag í tengslum við uppfærslu samgöngusáttmála um að auka þjónustu Strætó frá 1. janúar 2025 og var gert ráð fyrir að fjármögnun þjónustuaukningar yrði tryggð í áætlun félagsins 2025. Vegna þess tíma sem tekur að undirbúa þjónustuaukningu, vegna samninga við akstursaðila um aukinn akstur og breytta tíðni og þeirra tafa sem orðið hafa á stofnun félagsins, o.fl. leggur stýrihópur til við aðila að fresta þjónustuaukningunni til 15. ágúst nk.

Hluti þeirra fjármuna sem upphaflega voru ætlaðir til aukinnar þjónustu 1. janúar til 14. ágúst 2025, um 1.000 millj. kr., verða í staðinn nýttir sem stofnframlag nýs félags. Gert er ráð fyrir að innheimta stofnframlaga hefjist 1. maí og dreifist jafnt á maí-desember 2025.

Greiðslufyrirkomulag og upphæðir eru nánar útfærð í fyrirbyggjandi drögum að stofnaskjöllum félagsins.

Verkaskipting félaga, akstur og yfirfærsla

Strætó bs. mun, í samræmi við fyrri umræður aðila og samkvæmt nánari skilgreiningu og afmörkun í tíma, annast akstursþjónustu með sama hætti og aðrir akstursaðilar gera og verður gerður samstarfssamningur milli Strætó bs. og nýja félagsins hvað varðar áframhaldandi akstur á þeim leiðum sem Strætó bs. sinnir í dag. Er litið svo á að nauðsyn sé á slíkum samningi til að tryggja að ekki verði þjónusturof og brúa bilið meðan nýja félagið undirbýr og fer í útboð um akstur á öllum leiðum Strætó bs. og tímann þar til akstursaðilar á grundvelli þess útboðs taka við akstrinum. Er raunhæft að ætla að það ferli taki að lágmarki tvö til þrjú ár en gert er ráð fyrir að frá og með því tímamarki verði allur akstur strætisvagna boðinn út.

Gengið er út frá því að greiðsla nýja félagsins til Strætó bs. vegna þessa samnings taki til alls kostnaðar við aksturinn, þ.á.m. kostnaðar vegna viðhaldsþarfar sem fylgir aldri vagnaflorens, hærri launakostnaðar vegna kjarasamninga opinberra starfsmanna og stjórnunarkostnaðar.

Hvað varðar önnur verkefni Strætó bs. en þau sem beinlínis lúta að akstri vagna er þá gert ráð fyrir að sérstakur yfirfærslusamningur vegna þeirra verði gerður milli Strætó bs. og nýja félagsins.

Er þá jafnframt gert ráð fyrir að nýja félagið verði aðili að aksturssamningum sem nú eru í gildi milli Strætó bs. og einkaaðila, þ.e. að aðilaskipti að þeim samningum fari fram.

Lagaleg álitamál tengd samningum við Strætó bs.

Lög um opinber innkaup nr. 120/2016 kveða m.a. á um að innkaup opinberra aðila á kaupum á vörum og þjónustu skuli bjóða út séu þau yfir ákveðnum fjárhæðum. Framangreind nálgun gerir hins vegar ráð fyrir beinum samningum nýja félagsins við Strætó bs. um akstursþjónustu þar til útboði á þeim hluta akstursins er lokið.

Um samninga milli opinberra aðila gildir 13. gr. laga um opinber innkaup og eru slíkir samningar undanþegnir lögunum enda sé skilyrðum 13. gr. fullnægt. Við mat á því hefur m.a. verið leitað ráðgjafar hjá sérfræðingi í fjármála- og efnahagsráðuneytinu svo og lögmanni á fjármála- og áhættustýringarsviði Reykjavíkurborgar.

Samkvæmt heildstæðri skoðun á öllum ákvæðum 13. gr. laganna er niðurstaðan sú að skilyrði hennar séu uppfyllt og að samningur milli nýja félagsins og Strætó bs. falli undir 1. mgr., sbr. 2. mgr., 13. gr. Byggir framangreint á því að Strætó bs. er að fullu í eigu sveitarfélaganna, lýtur stjórn þeirra og starfsemi þess er fjármögnuð af sveitarfélögunum. Þá er yfir 80% verkefna Strætó bs. falin því af sveitarfélögunum og teljast því öll skilyrði 1. mgr. sbr. 2. mgr. uppfyllt. Taki efnisreglur laganna því ekki til fyrrgreinds samnings og því heimilt að gera hann án undangengins útboðs.

Þá hefur á vettvangi stýrihópsins verið nokkur umfjöllun um ákvörðun ESA í máli nr. 81738 sem varðaði ríkisaðstoð í formi tekjuskattsundanþágu Sorpu bs. Hefur þannig verið til umræðu hvort sambærileg sjónarmið geti átt við þegar komi að því að semja beint við Strætó bs. um akstur. Liggur niðurstaða þeirrar umræðu ekki endanlega fyrir en ætla má að um almenningssamgöngur kunni að gilda önnur sjónarmið en um efnahagslega starfsemi á sviði úrgangsmeðhöndlunar. Nánari greining á þessum atriðum á þó eftir að fara fram samhliða samningsgerðinni. Eigi sömu sjónarmið eftir sem áður við og í máli Sorpu bs. verður nægilegt svigrúm verði til viðbragða enda markmiðið það að allur akstur verði boðinn út og skal þá áréttað að með tillögðu fyrirkomulagi er komið í veg fyrir að rof verði á þessari mikilvægu þjónustu.

Kostnaður við breytingar

Almennt fylgir breytingum kostnaður til skamms tíma en ekki liggur fyrir endanleg greining á kostnaði við uppskiptingu Strætó bs. Nú stendur yfir vinna við uppfærðar greiningar og útfærslur en endanleg niðurstaða mun ekki liggja fyrir fyrr en ný stjórn nýja félagsins kemur að borðinu. Þá verður hægt að uppfæra kostnaðarskiptingu á milli félaga, verkefni, skipulag og fleira. Allt bendir til þess að samþykkt áætlun Strætó bs. og fyrirliggjandi áætlun nýs félags fyrir árið 2025 rúmi rekstur beggja félaga og þann kostnað sem fellur til á árinu við breytingarnar.

Til lengri tíma litið verður þó að horfa til þess að eigið fé Strætó bs. er neikvætt og að lífeyrisskuldbindingar og uppsafnaður rekstrarvandi leysist ekki með stofnun nýs félags. Eigendur og stjórn Strætó bs. þurfa að taka ákvörðun um framtíð byggðasamlagsins í framhaldi af þessum breytingum á hlutverki Strætó bs.

Eins þarf að tryggja að Strætó bs. geti staðið við skuldbindingar sínar um akstursþjónustu gagnvart nýja félaginu í takt við ákvæði og tímamörk í samningi þegar hann liggur fyrir. Þessi kostnaður rúmast í áætlun 2025 en það stendur yfir vinna við að kortleggja mögulegar leiðir og útfærslur til lengri tíma. Þarf að skoða það sérstaklega í ljósi aldurs og viðhaldsþarfar vagnafloðans.

Tímalína

